

Kto będzie gościem Festiwalu Literackiego “Morze Literatury”?

written by Artur Wejnerowski | 16 września 2026

O różnych rodzajach samotności – historycznej, rodzinnej, emigracyjnej, twórczej i tej związanej z odbiorem kultury – będziemy rozmawiać podczas pierwszej edycji festiwalu Morze Literatury, która odbędzie się w dniach 18–21 września w Darłowie. W ciągu dwóch intensywnych dni głos zabiorą poetki i poeci, prozaicy, reporterzy, biografowie, historycy, badacze kultury, artyści i osoby od lat zaangażowane w życie publiczne.

W Darłowie pojawią się m.in. Ewa Lipska, Ryszard Krynicki, Adam Wiedemann, Aldona Kopkiewicz, Anda Rottenberg, Elżbieta Moczarska, Krzysztof Pomian, Seweryn Blumsztajn, Grzegorz Gauden i Aleksandra Tarnowska. Będziemy mówić o historii, pamięci rodzinnej, emigracji, biografiach, odbiorze kultury i literaturze początku wieku samotności.

MORZE
LITERATURY

Justyna Adamczyk

Justyna M. Adamczyk, doradczyni strategiczna i przedsiębiorczyni specjalizująca się w sektorze dóbr luksusowych, od ponad dwóch dekad związana z biznesem. Przez wiele lat kierowała polską edycją przewodnika gastronomicznego *Gault&Millau*, a jako wiceprezeska światowego zarządu odpowiadała za wprowadzanie marki na kolejne rynki, m.in. w Japonii, Kanadzie, Maroku, Izraelu i Gruzji. Jest twórczynią Akademii Luksusu, autorskiej platformy edukacyjnej poświęconej budowaniu i zarządzaniu markami premium i luksusowymi, oraz współzałożycielką Luxury Mastermind Club. Stworzyła również program studiów podyplomowych „Kreowanie i zarządzanie markami luksusowymi” na Uniwersytecie SWPS i jest ich kierowniczką merytoryczną. Prowadziła program „Ambasady

Luksusu” w TVN Style. Luksus interesuje ją nie tylko jako kategoria rynku, lecz także jako opowieść o zmieniających się aspiracjach i stylach życia. W jej spojrzeniu coraz większego znaczenia nabierają nie same przedmioty, lecz doświadczenia, relacje i wartości, których nie sposób sprowadzić wyłącznie do ceny.

Kortez, wokalista, kompozytor i multiinstrumentalista, jeden z najbardziej wyrazistych głosów polskiej sceny muzycznej. W 2015 roku zadebiutował albumem *Bumerang*, który przyniósł mu popularność. Kolejne ważne pozycje jego dyskografii to *Mój dom* (2017) oraz *Naucz mnie tańczyć* (2023), wydane przez Jazzboy Records. W swojej twórczości stawia na minimalizm i emocjonalną prawdę. Nie buduje napięcia przez nadmiar środków – pozostawia miejsce ciszy, powtórzeniom i prostym melodiom. Śpiewa o miłości, stracie i tęsknocie, unikając wielkich słów czy teatralnych gestów. Wierzy w autentyczność przekazu, co sam ujmuje najkrócej: „Myślę, że emocji nie da się oszukać”.

MORZE
LITERATURY

Kortez

fot. Dawid Grzelak

MORZE
LITERATURY

Hanna
Mirska-Grudzińska

Hanna Mirska-Grudzińska, wydawczyni, założycielka i redaktorka naczelna Wydawnictwa Marginesy, które powołała do życia w 2008 roku i w którym odpowiada za plan wydawniczy. Absolwentka filologii polskiej Uniwersytetu Gdańskiego i podyplomowych studiów edytorskich, wcześniej związana z wydawnictwami Prószyński i S-ka oraz Muza. Należy do wydawców, którzy znakomicie potrafią łączyć poszukiwanie nowych głosów z przywracaniem czytelnikom książek należących do literackiego kanonu. Stworzona przez Marginesy seria „Marginesy klasycznie” pokazuje, że klasyka nie musi być zamkniętym rozdziałem historii literatury – nowe przekłady i nowe wydania pozwalają kolejnym pokoleniom czytać ją na własny sposób.

Joanna Zach, literaturoznawczyni i profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, kieruje Ośrodkiem Badań nad Twórczością Czesława Miłosza na Wydziale Polonistyki UJ. Zajmuje się poezją szeroko rozumianego modernizmu, a szczególne miejsce w jej badaniach zajmują twórczość Czesława Miłosza i Cypriana Kamila Norwida. Jest autorką książek *Miłosz i poetyka wyznania*, *Biologia i teodycea. Homo poeticus Czesława Miłosza* oraz *Monolog różnogłosey. O dramatach współczesnych Cypriana Norwida*. W swoich interpretacjach łączy rzetelną analizę literacką z pytaniami filozoficznymi i antropologicznymi. Interesuje ją nie tylko sposób, w jaki wiersz jest zbudowany, lecz także obraz człowieka i świata, który się z niego wyłania. Miłosz nie jest w tych badaniach zamkniętym w historii klasykiem, lecz poetą, którego dzieło wciąż stawia pytania o człowieka, naturę, cierpienie, religię i miejsce jednostki w historii.

MORZE
LITERATURNY

Joanna Zach

Tomasz Makowski, historyk, bibliotekarz i od 2007 roku dyrektor Biblioteki Narodowej. Specjalizuje się w historii bibliotek i rękopisoznawstwie. Przewodniczy Krajowej Radzie Bibliotecznej. W 2025 roku, jako pierwszy Polak, został wybrany na przewodniczącego Conference of Directors of National Libraries (CDNL), międzynarodowego stowarzyszenia skupiającego dyrektorów bibliotek narodowych z całego świata. W jego działalności troska o najstarsze rękopisy i książki spotyka się z przekonaniem, że dziedzictwo zachowuje żywotność tylko wtedy, gdy pozostaje dostępne dla kolejnych pokoleń. Biblioteka nie jest w tym ujęciu skarbcem odwróconym ku przeszłości, lecz miejscem, w którym przeszłość zostaje ocalona dla obecnego oraz przyszłego czytania, odkrywania i interpretowania.

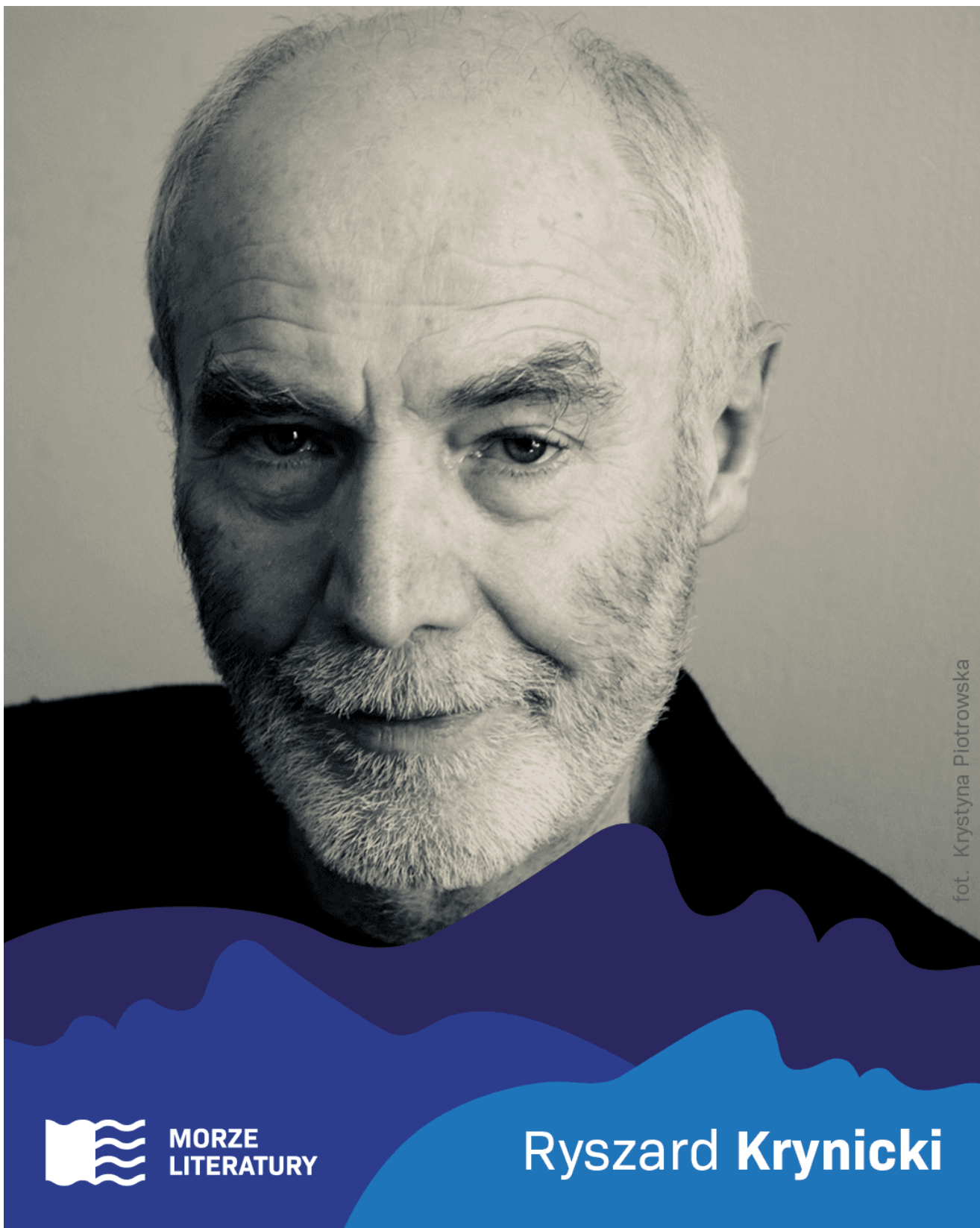
Marcin Zaremba, historyk, socjolog i profesor Uniwersytetu Warszawskiego, badacz historii społecznej Polski XX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem PRL-u oraz zbiorowych emocji i nastrojów społecznych. Jest autorem głośnej monografii *Wielka trwoga. Polska 1944-1947. Ludowa reakcja na kryzys*, w której rekonstruuje powojenną rzeczywistość przez pryzmat strachu, oraz książki *Wielkie rozczarowanie. Geneza rewolucji Solidarności*, poświęconej społecznym źródłom przełomu 1980 roku, za którą otrzymał w 2024 roku Nagrodę Historyczną Książka Roku im. Karola Modzelewskiego. Historia najczęściej opowiada o tym, co ludzie zrobili. Zarembę interesuje również to, co wówczas czuli. Pokazuje, że strach, plotka, poczucie zagrożenia czy pragnienie powrotu do normalności mogą kształtować bieg historii równie silnie jak decyzje podejmowane w gabinetach polityków. Dzięki skupieniu na emocjach i codziennym doświadczeniu przywraca wielkiej historii jej ludzki wymiar.

fot Leszek Zych_Polityka

**MORZE
LITERATURY**

Marcin Zaremba

Ryszard Krynicki, poeta Nowej Fali, tłumacz literatury niemieckojęzycznej – przede wszystkim Paula Celana i Nelly Sachs – oraz wydawca. Za swój właściwy debiut książkowy uznaje tom *Akt urodzenia* z 1969 roku. Współzałożyciel Wydawnictwa a5, od początku lat dziewięćdziesiątych redaguje jego „Bibliotekę Poetycką”, jedną z najważniejszych polskich serii poetyckich. Laureat Międzynarodowej Nagrody Literackiej im. Zbigniewa Herberta oraz Wrocławskiej Nagrody Poetyckiej Silesius za całokształt twórczości. Jego poezja z biegiem lat stawała się coraz bardziej oszczędna. Krynicki stopniowo ograniczał liczbę słów i środków poetyckich, kondensując swoją wypowiedź do krótkich, niekiedy kilkuwersowych utworów, w których każde słowo nabiera szczególnej wagi. Wielokrotnie powraca do

własnych tekstów, poprawia je i skraca, jak gdyby żaden wiersz nie był dany raz na zawsze. Ta nieufność wobec językowego nadmiaru zbliża jego poezję do ciszy – słowo znaczy tym więcej, im mniej słów je otacza.

Aldona Kopkiewicz, poetka, prozaiczka i eseistka. Autorka tomów poetyckich *sierpień* (nagrodzonego Wrocławską Nagrodą Poetycką Silesius za debiut roku), *Szczodra* (uhonorowanego Nagrodą Fundacji im. Kościelskich), a także *Na próbę* i *Przy sobie*. W 2024 roku wydała *Pannę Denną i inne zmyślenia* – zbiór surrealizujących próz, w których pobrzmiewają echa baśni, mitów i fantastyki. W 2026 roku ukazała się jej książka eseistyczna *Kim jest ona, gdy mnie nie ma. Eseje w poszukiwaniu siebie*. Jej pisarstwo wyrasta z uważności na konkret: ciało, materię, język i relacje z innymi. Chętnie przekracza granice między tym, co ludzkie i pozaludzkie, rzeczywiste i wyobrażone, oswojone i obce. Nie tyle porządkuje świat, ile szuka ukrytych powinowactw między jego pozornie odległymi elementami.

MORZE
LITERATURY

Aldona Kopkiewicz

MORZE
LITERATURY

Aleksandra
Majdzińska

Aleksandra Majdzińska, pisarka, scenarzystka, tłumaczka oraz wieloletnia nauczycielka polonijna na Wschodzie. Debiutowała w 2019 roku zbiorem *Morkut i inne opowiadania*. Za książkę *Szalom bonjour Odessa* (2022) otrzymała w 2023 roku Nagrodę Literacką im. Marka Nowakowskiego oraz Bydgoską Literacką Nagrodę Roku „Strzała Łuczniczki”. Jest obecnie członkinią kapituły Nagrody Literackiej im. Marka Nowakowskiego. Jest również współautorką scenariusza do wielokrotnie nagradzanego filmu krótkometrażowego *Mleczny brat*. W swojej twórczości przygląda się miejscom, w których wielka historia spotyka się z pojedynczym ludzkim losem. W *Szalom bonjour Odessa* ocala obraz wielokulturowego i wielojęzycznego miasta sprzed pełnoskalowej rosyjskiej inwazji na

Ukrainę. Odessę odnajduje w rozmowach, anegdotach i pamięci jej mieszkańców. Historia traci dzięki temu podręcznikowy chłód i ujawnia się w codzienności zwykłych ludzi.

Aleksandra Tarnowska, pisarka i absolwentka polonistyki na Uniwersytecie Warszawskim. Zadebiutowała w 2023 roku powieścią *Wniebogłos*, której akcja rozgrywa się w latach siedemdziesiątych we wsi Tuklęcz, a bohaterem jest dwunastoletni Rysiek marzący o grze w wiejskiej kapeli. Za tę książkę otrzymała w 2024 roku Nagrodę Fundacji im. Kościelskich; jury zwróciło uwagę na dojrzałość jej prozy oraz obecne w niej echa trenów i psalmów Jana Kochanowskiego. *Niedźwiedź, syn niedźwiedzia* ukazał się w 2026 roku i jest jej drugą powieścią. Język zajmuje w jej prozie miejsce szczególne. *Wniebogłos* czerpie z rytmu mowy, pieśni, obrzędów i zbiorowej pamięci, tworząc świat, w którym codzienność nieustannie styka się z metafizyką. Muzyka, śmierć, ludowa religijność i życie wiejskiej wspólnoty splatają się w opowieść, która nie idealizuje przeszłości, lecz próbuje ocalić jej własny głos.

MORZE
LITERATURY

Aleksandra
Tarnowska

fot. Andrzej Świątlik

MORZE
LITERATURY

Anda Rottenberg

Anda Rottenberg, historyczka sztuki, krytyczka, kuratorka i eseistka, jedna z najważniejszych postaci polskiego życia artystycznego ostatnich dekad. W latach 1993-2001 kierowała warszawską Zachętą, przygotowywała wystawy w Polsce i za granicą oraz uczestniczyła w najważniejszych międzynarodowych wydarzeniach artystycznych. Jest autorką m.in. *Sztuki w Polsce 1945-2005*, autobiograficznej *Proszę bardzo*, książek *Berlińska depresja* i *Lista. Dziennik 2005*, wydanego w 2024 roku dziennika *Schyłek* oraz książki *Trudny wiek. Szapocznikow - Wróblewski - Wajda* (2025). W jej pisaniu sztuka nigdy nie istnieje w oderwaniu od historii, pamięci i doświadczenia człowieka, który na nią patrzy. Z podobną uwagą Rottenberg przygląda się własnej przeszłości: bez potrzeby

budowania sobie pomnika, za to ze świadomością zawodności pamięci i nieuchronności przemijania. Historia sztuki i historia osobista nieustannie się tu przecinają – obie są próbą ocalenia czegoś przed zapomnieniem.

Andrzej Mietkowski, dziennikarz, publicysta i tłumacz, specjalizujący się w historii zimnej wojny. W latach siedemdziesiątych działał w krakowskim Studenckim Komitecie Solidarności i współtworzył Krakowską Oficynę Studentów. Na emigracji współpracował m.in. z Radiem Wolna Europa, BBC i Instytutem Literackim Jerzego Giedroycia; publikował także w paryskiej „Kulturze”. Po powrocie do Polski kierował m.in. warszawskim biurem RWE i portalem PolskieRadio.pl, a także Archiwum Polskiego Radia. Historia interesuje go nie tylko jako zapis wydarzeń, lecz także jako zbiór głosów, świadectw i dokumentów, które pozwalają usłyszeć przeszłość z bliska. Jego praca z archiwami przypomina, że nagranie może ocalić coś, czego nie zachowa najdokładniejszy nawet opis – żywą obecność człowieka mówiącego z wnętrza własnego czasu.

MORZE
LITERATURY

Andrzej Mietkowski

Beata Chmiel, menedżerka kultury, analityczka mediów i aktywistka społeczna. Założycielka i redaktorka naczelna niezależnego dwutygodnika o książkach „Ex Libris”, twórczyni i dyrektorka Festiwalu Literackiego Warszawa Pisarzy oraz programu literackiego Centrum Sztuki Współczesnej. Jedna z inicjatorek i liderek ruchu Obywatele Kultury oraz sygnatariuszka Paktu dla Kultury. Współtworzyła również Obywatelski Pakt na rzecz Mediów Publicznych i angażowała się w działania na rzecz niezależności mediów publicznych. Była pomysłodawczynią niezależnego Kongresu Kultury w 2016 roku i współautorką warszawskiego Programu Rozwoju Kultury. Jest także jedną z liderek inicjatywy Kobiety Filmu, działającej na rzecz wyrównania szans kobiet i mężczyzn w

branży audiowizualnej. W jej działalności kultura jest czymś więcej niż dziedziną sztuki czy przedmiotem polityki państwa. Staje się jednym z warunków istnienia świadomego społeczeństwa obywatelskiego. Pytania o dostęp do kultury prowadzą więc nieuchronnie do pytań o edukację, media, uczestnictwo w życiu publicznym i jakość demokracji. Kultura nie jest tu dodatkiem do wspólnoty – jest jednym ze sposobów jej budowania.

Elżbieta Moczarska, córka Kazimierza i Zofii Moczarskich, założycielka i prezeska powstałej w 2014 roku Fundacji ich imienia. Fundacja zajmuje się edukacją historyczną i społeczną, współorganizuje Nagrodę Historyczną m.st. Warszawy im. Kazimierza Moczarskiego oraz prowadzi Młodzieżowe Kluby Historyczne. Wcześniej pracowała w międzynarodowych instytucjach finansowych w Polsce i Wielkiej Brytanii, zajmując się *public relations* i rozwojem biznesu. Pamięć o rodzicach jest dla niej czymś więcej niż pielęgnowaniem rodzinnej historii. Ich biografie stają się punktem wyjścia do rozmowy o doświadczeniu polskiego XX wieku, odpowiedzialności i decyzjach podejmowanych w czasach, które rzadko pozwalały na łatwe wybory. Szczególne miejsce zajmuje w tej opowieści Zofia Moczarska – postać przez lata pozostająca w cieniu słynnego autora *Rozmów z katem*.

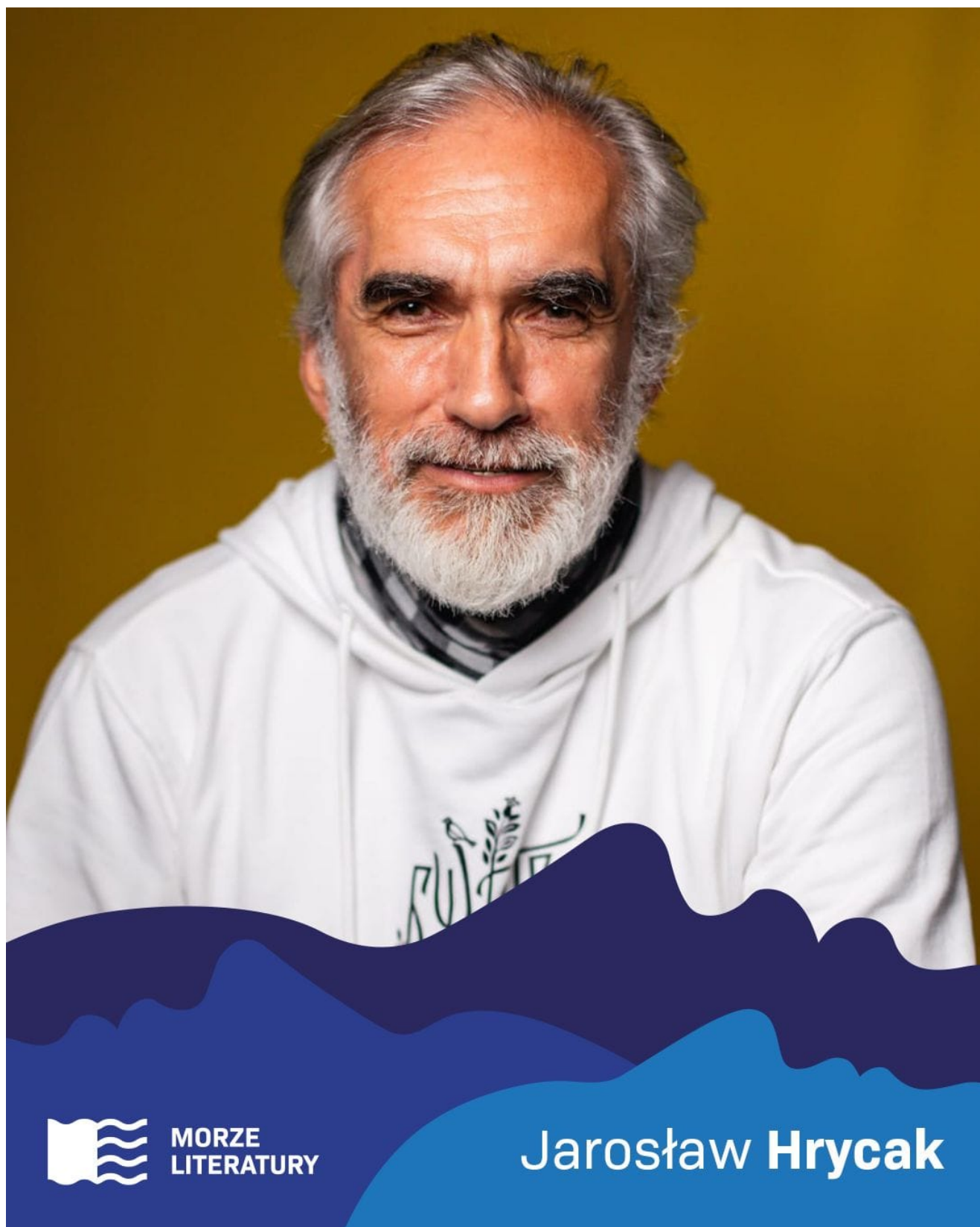

fot. Maciej Zienkiewicz dla TP

**MORZE
LITERATURY**

Elżbieta Moczarska

Jarosław Hrycak, ukraiński historyk, publicysta i profesor Ukraińskiego Uniwersytetu Katolickiego we Lwowie. Przez wiele lat kierował Instytutem Badań Historycznych Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki, którego jest honorowym dyrektorem. Jest autorem m.in. monografii *Prorok we własnym kraju. Iwan Franko i jego Ukraina (1856-1886)* oraz *Ukraina. Wyrwać się z przeszłości*, syntezy dziejów Ukrainy. W 2024 roku otrzymał Nagrodę Znak i Hestii im. ks. Józefa Tischnera. W swoich pracach unika historii zamkniętej w granicach jednego narodu i jego własnej pamięci. Dzieje Ukrainy pokazuje jako część znacznie szerszej opowieści o Europie i świecie, nie omijając przy tym tematów trudnych i niewygodnych. Szczególne miejsce w jego badaniach

zajmują Galicja, Lwów, pogranicza kultur oraz procesy, z których wyłaniały się nowoczesne tożsamości narodowe. Historia nie służy tu utwierdzaniu wspólnoty w przekonaniu o własnej niewinności, lecz lepszemu rozumieniu świata, który w tej historii jest zakorzeniony.

Krzysztof Pomian, filozof, historyk, eseista i jeden z najwybitniejszych współczesnych humanistów. Przez wiele lat związany z francuskim Centre national de la recherche scientifique (CNRS), w którym posiada status emerytowanego dyrektora ds. badań (directeur de recherche émérite). Był jednym z twórców Muzeum Europy w Brukseli i w latach 2000-2018 jego dyrektorem naukowym. Jest autorem licznych książek poświęconych historii, pamięci, czasowi, Europie, kolekcjonerstwu i muzeom, m.in. *Porządku czasu, Europy i jej narodów, Zbieraczy i osobliwości* oraz monumentalnego, trzytomowego dzieła *Muzeum. Historia światowa*. W 2024 roku otrzymał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. W centrum jego rozległej refleksji pozostaje pytanie o stosunek człowieka do przeszłości – o to, w jaki sposób ją poznajemy, pamiętamy, porządkujemy i przekazujemy następnym pokoleniom. Pomian śledzi te procesy zarówno w świecie idei, jak i w materialnych śladach historii: dokumentach, dziełach sztuki, kolekcjach i muzeach. To właśnie dla przedmiotów, które utraciły funkcję użytkową, lecz zachowały zdolność odsyłania do tego, co niewidzialne, stworzył pojęcie „semioforów”. Jego pisarstwo pokazuje, że przeszłość nie kończy się wraz z czasem, do którego należała – powraca w pamięci, wiedzy i przedmiotach, które po niej pozostały.

MORZE
LITERATURY

Krzysztof Pomian

MORZE
LITERATURY

Maciej Janowski

Maciej Janowski, historyk idei i profesor nauk humanistycznych, od 2020 roku dyrektor Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, gdzie kieruje również Zakładem Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX-XX wieku. Jest autorem m.in. książek *Polska myśl liberalna do 1918 roku*, *Narodziny inteligencji 1750-1831* – pierwszego tomu *Dziejów inteligencji polskiej do roku 1918* – oraz wydanej w 2025 roku książki *Karpaty. Opowieść o pewnych górach*. W swoich badaniach przygląda się ideom i pojęciom, które kształtowały nowoczesną Europę: liberalizmowi, demokracji, narodowi czy inteligencji. Interesuje go nie tylko to, co w różnych epokach ludzie myśleli, lecz także jak zmieniało się znaczenie słów, za pomocą których opisywali świat. Idee mają bowiem własną historię – rodzą się w

określonym czasie, zmieniają znaczenia, wchodzą ze sobą w spór i wpływają na ludzkie działania. Szczególne miejsce w jego badaniach zajmuje Europa Środkowa, ukazywana nie w izolacji, lecz jako część wspólnej, choć wewnętrznie zróżnicowanej historii europejskiej.

Marek Bernacki, literaturoznawca i profesor nauk humanistycznych związany z Uniwersytetem Bielsko-Bialskim, gdzie pełnił m.in. funkcję dziekana Wydziału Humanistyczno-Społecznego. Zajmuje się literaturą polską XIX-XXI wieku oraz hermeneutyką literacką, a szczególne miejsce w jego badaniach zajmuje twórczość Czesława Miłosza. Jest autorem m.in. książek *„Wyprowadził mnie z Ziemi Ulro”*. *Szkice o twórczości Czesława Miłosza*, *Hermeneutyka fenomenu istnienia. Studia o polskiej literaturze współczesnej (Vincenz, Miłosz, Wojtyła, Herbert, Szymborska)*, *Tropienie Miłosza. Hermeneutyczna „bio-grafia” poety* oraz *Interpretuję: Jestem. Artykuły i szkice krytycznoliterackie (2017-2023)*. Literaturę traktuje nie tylko jako przedmiot badań, lecz także jako sposób poznawania człowieka i jego doświadczenia. Interpretacja staje się w takim ujęciu formą dialogu z tekstem – otwartego na pytania filozoficzne, religijne i egzystencjalne. Szczególne miejsce zajmuje w tej refleksji Czesław Miłosz, poeta, w którego dziele pytania metafizyczne nieustannie spotykają się z doświadczeniem historii.

**MORZE
LITERATURY**

Marek Bernacki

Marek Krajewski, socjolog i profesor nauk społecznych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zajmuje się socjologią kultury i przedmiotów, socjologią wizualną, mediami oraz zachowaniami zbiorowymi. Jest autorem m.in. książek *Kultura kultury popularnej*, *POPamiętane*, *Są w życiu rzeczy...* *Szkice z socjologii przedmiotów* oraz *Spis natur. O mieście, sztuce, technologii i współczesnych obyczajach*. Był pomysłodawcą projektu badawczego „Niewidzialne miasto” oraz współtwórcą Archiwum Badań nad Życiem Codziennym, a także jednym z pomysłodawców ogólnopolskiego badania uczestnictwa w kulturze, którego wyniki opublikowano w 2026 roku w raporcie *Aktywni i nieobecni. Kontekstowe badania uczestnictwa w kulturze. Wyniki i interpretacje*,

współredagowanym przez niego i Iwonę Kurz. W swoich badaniach kieruje uwagę ku temu, co właśnie przez swoją codzienność łatwo staje się niewidoczne. Przedmioty, obrazy, domowe zwyczaje czy spontaniczne przekształcenia miejskiej przestrzeni traktuje jako ślady relacji łączących ludzi ze sobą i z ich otoczeniem. Podobnie kulturę ujmuje nie jako odrębną sferę zarezerwowaną dla instytucji i dzieł sztuki, lecz jako część codziennych praktyk społecznych. O tym, jacy jesteśmy i jak razem żyjemy, mówią nie tylko wielkie wydarzenia i zbiorowe manifestacje. Równie wiele można wyczytać z rzeczy, relacji i zachowań tak zwyczajnych, że niemal przestajemy je zauważać.

Maria Dzieduszycka, slawistka, menedżerka kultury i prezeska Zarządu Fundacji im. Zbigniewa Herberta. Doktorat uzyskała na Columbia University w Nowym Jorku, gdzie uczyła języka polskiego i rosyjskiego oraz historii literatury światowej; w latach 2006-2011 kierowała także programem polskim w Hunter College. Współpracowała przy przygotowaniu i promocji amerykańskich wydań *Collected Poems* i *Collected Prose* Zbigniewa Herberta. Obecnie kieruje Fundacją jego imienia, która przyznaje Międzynarodową Nagrodę Literacką im. Zbigniewa Herberta oraz prowadzi międzynarodową akcję „Podaruj wiersz”. W swojej działalności dba nie tylko o zachowanie literackiego dziedzictwa poety, lecz także o jego żywą obecność we współczesnej kulturze. Twórczość Herberta ma nie tyle należeć do przeszłości, ile nieustannie powracać w nowych lekturach, przekładach i rozmowach. Temu służą inicjatywy Fundacji, kierowane zarówno do polskich, jak i zagranicznych odbiorców. Dziedzictwo literackie pozostaje bowiem żywe tak długo, jak długo znajdują się czytelnicy gotowi zadawać mu własne pytania.

MORZE
LITERATURY

Maria Dzieduszycka

Marta Herling-Grudziński, historyczka specjalizująca się w dziejach historiografii i kultury polskiej XIX i XX wieku, sekretarz generalna Istituto Italiano per gli Studi Storici w Neapolu. Córką Gustawa Herlinga-Grudzińskiego i wnuczka Benedetta Crocego, w swojej działalności naukowej i edytorskiej łączy dwie wielkie tradycje intelektualne – polską i włoską. Jest członkinią komitetu naukowego narodowej edycji dzieł Crocego, opiekuje się archiwum swojego ojca i uczestniczy w pracach nad wydawaniem jego twórczości. W 2025 roku wraz z Davide Di Falco zredagowała tom *La storia come presente. Studi su Vittorio De Caprariis*. Historia jest w jej pracy zarówno przedmiotem badań, jak i częścią osobistego dziedzictwa. Pamięć o Herlingu-Grudzińskim i Crocem nie zamyka się jednak w

rodzinnej przeszłości: staje się materiałą badań, edycji źródeł i rozmowy prowadzonej ponad granicami języków i kultur. W ten sposób to, co odziedziczone, pozostaje nie tylko przedmiotem pamięci, lecz także częścią żywej kultury.

Grzegorz Gauden, dziennikarz, wydawca i pisarz, z wykształcenia prawnik i ekonomista. W okresie PRL działał w Solidarności i był dziennikarzem prasy niezależnej; po wprowadzeniu stanu wojennego został internowany. W latach 2004-2006 był redaktorem naczelnym „Rzeczpospolitej”, a w latach 2008-2016 kierował Instytutem Książki. Jest autorem książek *Lwów – kres iluzji. Opowieść o pogromie listopadowym 1918*, za którą otrzymał Nagrodę Historyczną „Polityki”, oraz *Polska sprawa Dreyfusa. Kto próbował zabić prezydenta?* W swoich książkach podejmuje tematy trudne dla polskiej pamięci historycznej, zwłaszcza te, które przez lata pozostawały przemilczane lub przedstawiane w sposób zgodny z narodowymi mitami. Interesują go miejsca, w których pamięć zbiorowa rozmija się z ustaleniami historycznymi, a przywiązanie do utrwalonego obrazu przeszłości utrudnia przyjęcie niewygodnych faktów. Jego pisarstwo stawia pytanie o to, czy wspólnota potrafi zmierzyć się także z taką przeszłością, która burzy jej dobre mniemanie o sobie.

MORZE
LITERATURY

Grzegorz Gauden

Roman Chymkowski, antropolog i socjolog kultury, profesor Uniwersytetu Warszawskiego i profesor Biblioteki Narodowej. Od 2024 roku kieruje Instytutem Kultury Polskiej UW, a od 2010 roku Pracownią Badań Czytelnictwa Biblioteki Narodowej. Nadzoruje i współtworzy coroczne ogólnopolskie badania czytelnictwa książek. Jest autorem m.in. książek *Autobiografie lekturowe studentów* oraz *Nietożsamości. Tillion, Fanon, Bourdieu, Derrida i dylematy dekolonizacji*. W swoich badaniach przygląda się kulturze przede wszystkim jako przestrzeni społecznych praktyk i doświadczeń. Czytanie interesuje go nie tylko jako kontakt człowieka z książką, lecz także jako zachowanie, które ma związek z wykształceniem, środowiskiem, wiekiem czy przemianami kultury. Dane o

tym, co, ile i jak czytamy, pozwalają więc mówić o czymś więcej niż o samych książkach – stają się również opowieścią o zmieniającym się społeczeństwie.

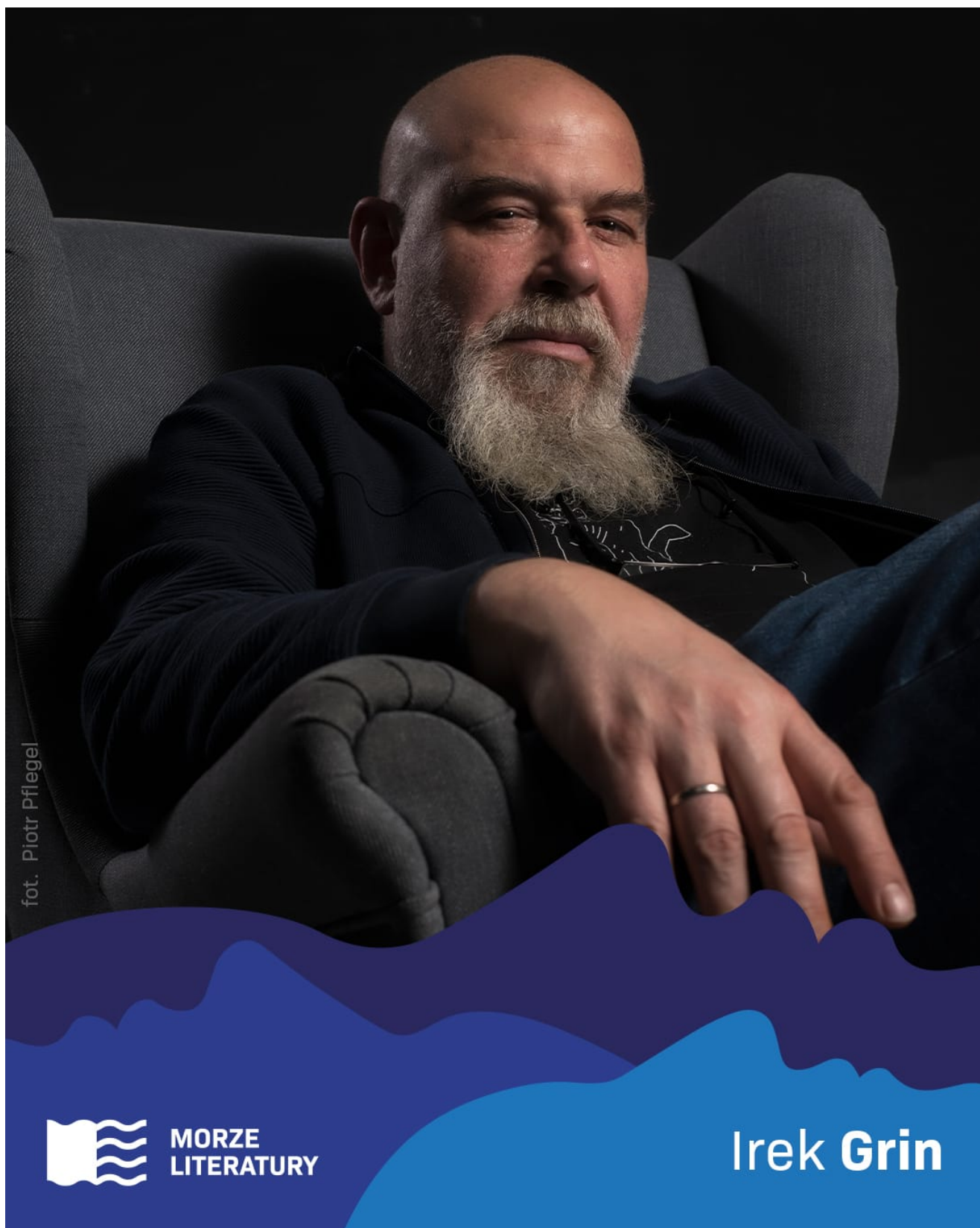
Katarzyna Kwiatkowska-Moskalewicz, historyczka i reporterka specjalizująca się w problematyce Europy Wschodniej. Związana z Instytutem Myśli Politycznej im. Gabriela Narutowicza oraz Instytutem Studiów Politycznych PAN. W 2026 roku była stypendystką Wayne Vucinich Fellowship na Uniwersytecie Stanforda. Jest autorką nominowanej do Nagrody im. Ryszarda Kapuścińskiego książki *Zabić smoka. Ukraińskie rewolucje* oraz wydanej w 2026 roku książki *Stygmata. Helena Wolińska i Włodzimierz Brus. Biografia*. W swoich książkach przygląda się ludziom uwikłanym w historię, unikając łatwych podziałów na winnych i niewinnych, ofiary i sprawców. Szczególnie wyraźnie widać to w *Stygmacie*, w którym próba zrozumienia motywów bohaterów nie oznacza ich usprawiedliwienia. Interesuje ją człowiek postawiony wobec ideologii, przemocy i historii, której biegu sam nie jest w stanie kontrolować. Jednostkowa biografia staje się dzięki temu sposobem opowiadania o doświadczeniu całej epoki.

fot. Mateusz Skwarczek_Agencja Wyborcza.pl

MORZE
LITERATURY

Katarzyna
Kwiatkowska-Moskalewicz

MORZE
LITERATURY

Irek Grin

Ireneusz Grin, pisarz, wydawca i menedżer kultury. Jest autorem m.in. powieści *Szerokiej drogi*, *Anat*, *Dziesiąty poziom*, *Pan Szatan* i *Ze złości*. Jest twórcą Międzynarodowego Festiwalu Poezji Silesius oraz współtwórcą i dyrektorem dwóch wrocławskich festiwali literackich: Międzynarodowego Festiwalu Kryminału Wrocław i Bruno Schulz. Festiwal. Obecnie jest również dyrektorem programowym Festiwalu Góry Literatury i Festiwalu Rzeki Literatury oraz redaktorem naczelnym „Notatnika Literackiego”. W latach 2013-2016 był kuratorem literackim Europejskiej Stolicy Kultury Wrocław 2016, a następnie koordynował obchody Wrocławia jako Światowej Stolicy Książki UNESCO. Od 2018 do początku 2026 roku kierował Wrocławskim Domem Literatury, odpowiedzialnym

m.in. za Wrocławskie Targi Dobrych Książek, wydawnictwo Warstwy oraz Wrocławską Nagrodę Poetycką Silesius i Literacką Nagrodę Europy Środkowej Angelus. W latach 2020-2026 przewodniczył Radzie Fundacji Olgi Tokarczuk, a od 2026 roku jest prezesem zarządu Fundacji Olgi Tokarczuk oraz Fundacji Festiwal Góry Literatury. Jego doświadczenie obejmuje niemal wszystkie obszary życia literackiego – od pisania i wydawania książek po tworzenie festiwali, nagród i instytucji kultury. Literatura nie jest dla niego wyłącznie tekstem przeznaczonym do indywidualnej lektury, lecz także przestrzenią spotkania i rozmowy. Festiwale, debaty i nagrody pozwalają książkom wychodzić poza krąg ich czytelników i stawać się częścią życia publicznego.

Seweryn Blumsztajn, dziennikarz, publicysta i działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL-u. W marcu 1968 roku należał do organizatorów protestu studenckiego na Uniwersytecie Warszawskim. Został wówczas aresztowany, a następnie skazany na dwa lata więzienia. Od 1976 roku współpracował z Komitetem Obrony Robotników, redagując jego „Biuletyn Informacyjny”, a następnie został członkiem KSS KOR. Współtworzył Agencję Prasową Solidarności, a po wyjeździe do Francji w 1981 roku działał w zagranicznych strukturach związku. Do Polski powrócił w 1989 roku i przez wiele lat związany był z „Gazetą Wyborczą”. Był także współzałożycielem i wieloletnim prezesem Towarzystwa Dziennikarskiego. Jego biografia obejmuje kilka najważniejszych doświadczeń polskiej opozycji demokratycznej – od Marca '68, przez KOR i „Solidarność”, po budowanie wolnej prasy po 1989 roku. Łączy je przekonanie, że wolność nie jest czymś danym raz na zawsze, lecz wymaga osobistego zaangażowania i odpowiedzialności za wspólnotę. Doświadczenie Marca '68 pozostaje dla niego jednym z najważniejszych punktów odniesienia w myśleniu o Polsce, demokracji i obywatelskim sprzeciwie.

MORZE
LITERATURY

Seweryn Blumsztajn

Łukasz Wojtysko, dramaturg, autor opowiadań, redaktor i tłumacz. Jest autorem dramatu *VV. Nie jestem już psem*, który znalazł się w półfinale Gdyńskiej Nagrody Dramaturgicznej, oraz finalistą Połowu. Prozatorskich debiutów 2022. Publikował opowiadania m.in. w „Ha!arcie”, „Ricie Baum” i „Lampie”. Od 2017 roku współtworzy festiwal Unsound jako redaktor, tłumacz i doradca koncepcyjny. Jego działalność obejmuje różne obszary współczesnej kultury – literaturę, teatr i muzykę. Łączy pracę nad własnymi tekstami z dramaturgią, przekładem i redakcją, poruszając się między słowem pisany a sztukami performatywnymi. To właśnie na przecięciu tych dziedzin powstaje znaczna część projektów, z którymi jest związany.

Ewa Lipska, jedna z najwybitniejszych współczesnych polskich poetek, autorka kilkudziesięciu książek. Studiowała malarstwo w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, a w 1967 roku zadebiutowała tomem *Wiersze*. Debiutowała w czasie narodzin Nowej Fali, pozostała jednak poetką osobną, niezwiązaną z jej programem i manifestami. Pracowała jako redaktorka działu poezji Wydawnictwa Literackiego, a w latach dziewięćdziesiątych kierowała Instytutem Polskim w Wiedniu. Wydała m.in. tomy *Dom Spokojnej Młodości*, *Sklepy zoologiczne* i *Czytnik linii papilarnych* oraz prozę poetycką *Wariacje Geldbergowskie*, nominowaną do Nagrody Literackiej Nike 2024. W 2025 roku ukazał się *Wielki Wybuch*, przygotowany przez poetkę wybór 150 wierszy z dwudziestu tomów wydanych w latach 1967-2019. Jej poezję od początku cechują ironia, paradoks i nieufność wobec gotowych form języka. Lipska chętnie sięga po słownictwo zaczerpnięte z polityki, reklamy, mediów czy nowych technologii, przesuując jego znaczenia i umieszczając je w nieoczekiwanych kontekstach. Za językową grą i charakterystycznym poczuciem humoru kryją się jednak pytania całkiem serio – o samotność, miłość, przemijanie i śmierć. Najbardziej współczesne słowa prowadzą w jej poezji ku pytaniom starym jak świat.

fot. Krzysztof Dubiel

**MORZE
LITERATURY**

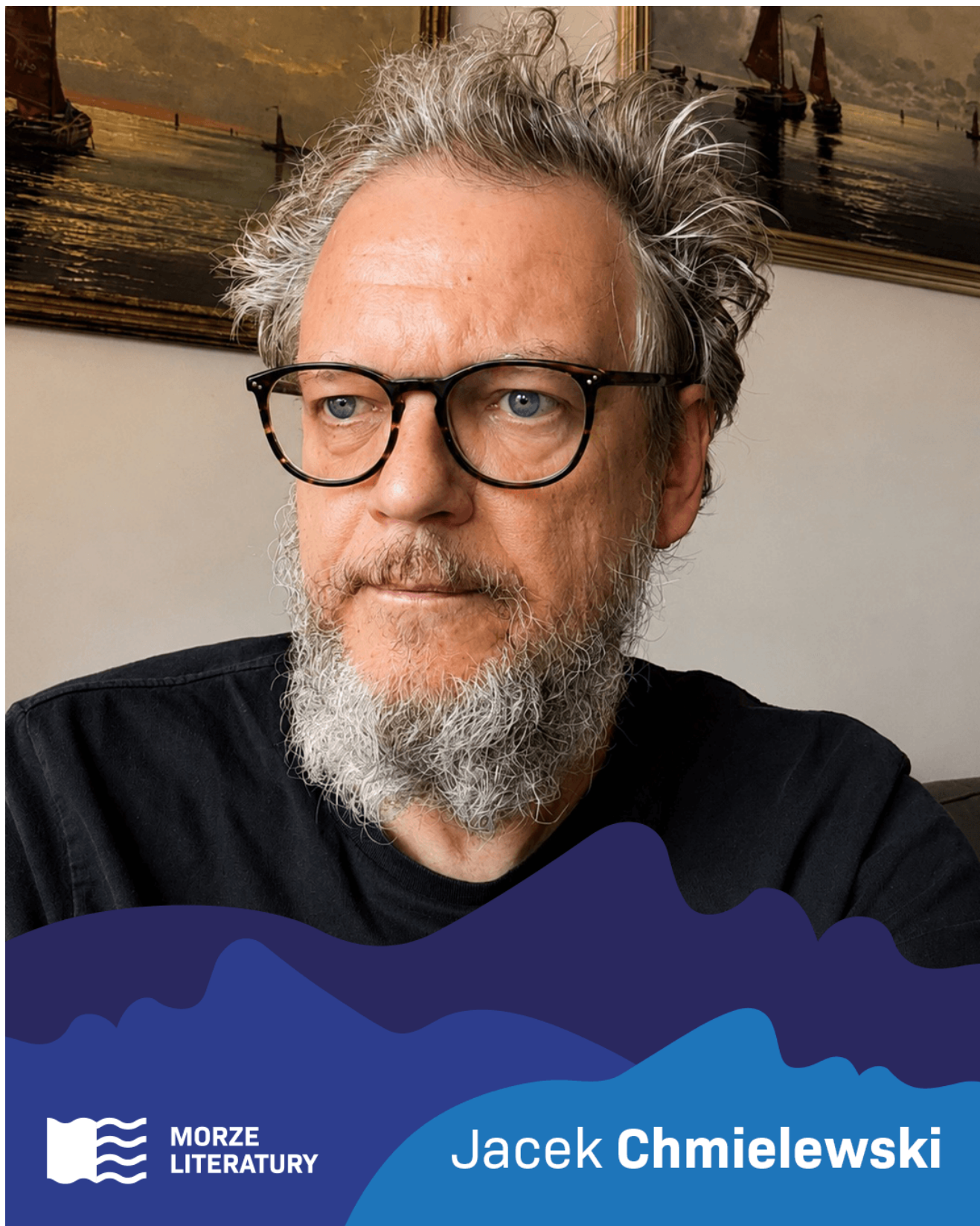
Ewa Lipska

Adam Wiedemann, poeta, prozaik, eseista, tłumacz oraz krytyk literacki i muzyczny. Jest autorem kilkunastu książek, w tym tomów poetyckich *Samczyk*, *Pensum*, *Metro na Żerań* i *Odżywki i suplementy* oraz zbiorów prozy *Wszędobylstwo porządku* i *Odpowiadania*. W 2026 roku, po ośmiu latach przerwy, wydał kolejną książkę prozatorską *Jedźmy, zwracajmy*. Laureat Nagrody Fundacji im. Kościelskich (1999) oraz Nagrody Literackiej Gdynia (2008), trzykrotnie nominowany do Nagrody Literackiej Nike. W jego pisarstwie powaga nieustannie sąsiaduje z humorem, a sprawy ostateczne potrafią pojawić się pośród najbardziej zwyczajnych zdarzeń. Codzienność łatwo przechodzi tu w absurd, sen czy metafizykę, podobnie jak literatura spotyka się z muzyką, rozmową i anegdotą.

Wiedemann swobodnie miesza rejestry języka, unikając literackiego namaszczenia i podziału na tematy godne oraz niegodne literatury. To, co błahe, śmieszne albo przypadkowe, może okazać się równie dobrym punktem wyjścia do opowieści o człowieku jak to, co zwykliśmy nazywać sprawami poważnymi.

Jacek Chmielewski, tłumacz, poeta i eseista, absolwent filologii polskiej Uniwersytetu Warszawskiego. Tłumaczył literaturę rosyjską, a także rosyjską myśl filozoficzną i teologiczną. Przełożył dzieła m.in. Lwa Szestowa, Wasilija Rozanowa, Nikołaja Bierdiajewa, Siergieja Bułhakowa i Pawła Florenskiego, a także korespondencję Rainera Marii Rilkego, Mariny Cwietajewej i Borisa Pasternaka. Od lat współpracuje z kwartalnikiem „Kronos”, na którego łamach publikował przekłady m.in. Nikołaja Gogola, Fiodora Dostojewskiego, Borisa Pasternaka, Andrieja Płatonowa, Władimira Bibichina i Olgi Siedakowej. Tłumaczy również z języka angielskiego – przełożył biografię Josepha Conrada autorstwa Johna Stape’a oraz książkę Pawła Maciejki *Wieloplemienny tłum. Jakub Frank i ruch frankistowski 1755–1816*. Obecnie pracuje nad przekładami trzech tomów poetyckich Louise Glück, które ukażą się w najbliższych dwóch latach. Jest autorem eseju *Biedni ludzie*, opublikowanego w miesięczniku „Twórczość”, oraz tomu poetyckiego *Scyntygrafia*, wydanego w 2022 roku. Jego wybory translatorskie nigdy nie były przypadkowe. Zakochany w Rosji i jej kulturze, po inwazji na Ukrainę skupił się na poezji angielskiej i amerykańskiej, nie tracąc nadziei na rychły upadek putinowskiego reżimu i powrót Rosji do rodziny państw wolnych i demokratycznych.

MORZE
LITERATURY

Jacek Chmielewski